

Nr 782

Av herr Edström, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 141, angående utbyggnaden av universitet och högskolor m. m.

(Lika lydande med motion nr 931 i Andra kammaren)

Den snabba utvecklingen på läkemedelsområdet kräver enligt farmaceututbildningskommitténs uppfattning en väsentlig upprustning av forsknings- och utbildningsresurserna på farmaciens område, icke minst beträffande personalorganisationen. Kommittén föreslår därför bl. a. att laboraturerna i analytisk farmaceutisk kemi och i oorganisk och fysikalisk kemi omvandlas till professorer i nämnda ämnen. Detta kommitténs förslag tillstyrkes av bl. a. universitetskanslersämbetet, statens medicinska forskningsråd och läkemedelsindustriföreningen. I petita för 1966/67 har universitetskanslern föreslagit inrättande av dessa professorer.

I propositionen 141 (sid. 190) förordar departementschefen endast en skärpning av kompetensvillkoren för nämnda laboraturer till att överensstämma med vad som gäller för motsvarande tjänster vid universiteten. Detta innebär en viss men dock otillräcklig förbättring med avseende på tjänsteställning och löner.

Under de senaste åren har behovet av effektivare och rationellare läkemedelsproduktion kombinerad med en större säkerhet i kontrollen av läkemedlens egenskaper och effekter starkt accentuerats. Detta har medfört väsentligt ökade krav på forskning och forskarutbildning inom såväl analytisk farmaceutisk kemi som i fysikalisk och oorganisk kemi. Med hänsyn härtill och med beaktande av att forskningen och forskarutbildningen inom landet på dessa områden huvudsakligen är koncentrerad till farmaceutiska institutet anser jag det synnerligen motiverat att *laboraturerna i dessa ämnen snarast omvandlas till professorer*. Enligt vad jag erfarit har nuvarande innehavare av ifrågakvarande laboraturer professorskompetens inom sina ämnesområden. Som närmare motivering för detta förslag får jag anföra följande.

Det har bl. a. från läkemedelsindustriens sida vid upprepade tillfällen deklarerats att den *analytisk-farmaceutiska kemiens* nivå på ett avgörande sätt bestämmer utvecklingstakten inom läkemedelsområdet. Läkemedelssyntes och produktion av bruksfärdiga läkemedel måste kontinuerligt följas med

analytiska kontrollåtgärder som i regel bygger på en avancerad apparativ teknik. Av lika stor betydelse är den analytiska kontrollen av läkemedlens hållbarhet vid lagring. Detta har medfört att under de senaste åren framkommit ett starkt behov av kemister med stor erfarenhet av forskningsarbete inom den analytiska farmaceutiska kemien.

Ett område som på grund av de senaste årens erfarenheter — inte minst med hänsyn till ökade risker för skadeverkningar — fått stor aktualitet är studiet av läkemedlens omvandling i kroppen. Inget läkemedel kan numera föras i handeln utan att arten av de produkter som bildas vid denna omvandling bestämts genom oftast mycket krävande analytisk-kemiska procedurer. En hög standard på den analytisk-farmaceutiska forskningen är en nödvändig förutsättning för ett resultatgivande samarbete mellan den farmaceutiska fakulteten och medicinska forskare kring problem rörande toxicologi och läkemedlens öden i organismen.

Forskning inom den *fysikaliska och oorganiska kemien* har fått allt större betydelse inom läkemedelsområdet. De grundläggande processerna vid läkemedlens verkningar i organismen är ofta av fysikalisk-kemisk natur, och stora möjligheter finnes till intensifierat forskningssamarbete mellan medicinska forskare och fysikaliska kemister från den farmaceutiska fakulteten.

Fysikalisk-kemiska studier av läkemedlens nedbrytning kan på ett betydelsefullt sätt medverka till utformning av läkemedel med förbättrad medicinsk verkan. De ökade insikterna om betydelsen av de s. k. spårelementen (metaller etc.) för den levande organismen, liksom den alltmera utbredda användningen av radioaktiva isotoper i såväl terapi som diagnostik har också påkallat betydande forskningsinsatser.

Industriell produktion av läkemedel kräver intimt samarbete med fysikaliska kemister bl. a. rörande läkemedlens löslighetsförhållanden och hållbarhet vid lagring i form av bruksfärdiga beredningar. Dessa problem är ofta synnerligen komplicerade och kräver ingående erfarenheter av forskning rörande organiska ämnens fysikalisk-kemiska egenskaper.

Under återopande av vad ovan anförts får jag föreslå,

att riksdagen måtte besluta att vid farmaceutiska institutet laboratoristjänsterna i analytisk farmaceutisk kemi och i oorganisk och fysikalisk kemi omvandlas till professurer i nämnda ämnen fr. o. m. budgetåret 1966/67.

Stockholm den 3 november 1965

Gunnar Edström